

Шуриева Айслу Бауржановнаның
8D02304 – Филология білім беру бағдарламасы бойынша
философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындаған
«Еуразия кеңістігіндегі аңыздар мен әпсаналар»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына шетелдік кеңесшінің

ПІКІРІ

Диссертант Шуриева Айслудың ғылыми зерттеу жұмысы Еуразия кеңістігіндегі топонимдік аңыздар мен әпсаналарды кешенді зерттеу, олардың халықтың шығармашылық өнері ретіндегі өзіндік ерекшелігін, поэтикасын талдауға арналған. Қазіргі таңда зерттеудің жаңа бағыты саналатын антропоэзектік парадигма негізінде топонимдерді зерттеу өзектілігі туындап отыр. Осы орайда, Еуразия кеңістігіндегі топонимдік аңыздар мен әпсаналарды зерттеу диссертант Шуриева Айслудың ғылыми жұмысына негіз болған.

Зерттеу Еуразия халықтарының фольклорына топонимдік аңыз, әпсана секілді топонимдік фольклордың жанрлық түрлерін енгізіп, бұл елдердің рухани мұрасы туралы теориялық түсінікті кеңейтеді. Жалпы рухани сәйкестікті қалыптастырудағы және мәдениетаралық қатынасты нығайтудағы топонимдік нарративтердің рөлін анықтауға ықпал етеді.

Топонимдік фольклорды географиялық тұрғыдан зерттеудің өзектілігі пәнаралық байланыспен және қазіргі қоғамдағы позицияның маңыздылығымен байланысты. Бір жағынан, топонимдік аңыздар мен әпсаналар – фольклордың көрінісі, қоғамның рухани-мәдени мұрасының құрамдас бөлігі. Олар өлкенің тарихы мен табиғатын көрсетеді, мәдениеті мен тілдік дәстүрін сақтайды. Екінші жағынан, топонимдік аңыздар «халық топонимикасының» бір бөлігі болып табылады. Олар географиялық атаулардың шығу тегін түсіндіреді және топонимдік аумақтық жүйелермен тығыз байланысты.

Диссертацияның бірінші бөлімінде топонимдік аңыздар мен әпсаналарды талдауға негіз болатын іргелі ұғымдар қарастырылды. Берілген құбылысты зерттеу үшін қолданылатын негізгі теориялық тәсілдер сипатталды. Топонимдік аңыздарды Еуразия халықтарының мәдени мұрасының маңызды бөлігі және олардың бірегейлікті қалыптастырудағы рөлі ретінде қарастыруға ерекше назар аударылды. Еуразиялық кеңістікте топонимдік фольклордың қалыптасуы мен сақталуына ықпал еткен алғышарттар зерттелді.

Екінші бөлімде топонимдік аңыздар мен әпсаналардың құрылымы, сюжеттік негіздері, орындалу ерекшелігі мен таралу ареалы талданды. Ғылыми жұмыста топонимдік аңыздардың танымдық мәні, әпсаналарда көрініс беретін ғажайыптылық сипаттар кеңінен қарастырылды. Олардың маңызы және көркемдік талғам қабылдаудың қалыптасуына әсері

зерделенді. Ұлыбритания, Германия, Армения, Әзірбайжан және Қазақстанды қамти отыра Еуразияның әртүрлі елдерінің топонимдік аңыздары мен әпсаналарына салыстырмалы талдау жүргізілді.

Осы негізде диссертациялық жұмыстың құрылымдық бөлімдері бір-бірімен логикалық байланысқан. Диссертацияның мазмұны диссертацияның тақырыбын, мақсаты мен міндеттерін толықтай ашып тұр.

Қорғауға ұсынылып отырған жұмыстың ғылыми жаңалығы мен негізгі ғылыми-теориялық нәтижелері келесідей: топонимдік аңыздар мен әпсаналарды халық шығармашылық өнерінің озық үлгісі ретінде қарастыра отырып, олардың танымдық, мекендік, ақпараттық және эстетикалық қырларын жан-жақты ашады. Сонымен қатар, халықтың тарихи сапасында сақталған топонимдердің этнографиямен тығыз байланыстылығы туралы жаңа мәліметтер бере отырып, этнографиялық теорияға айтарлықтай үлес қосады.

Аталмыш диссертациялық жұмыстың нәтижелері топонимдік фольклор бағыттарының ғылыми-теориялық негіздерін қалыптастыруда тың әрі жаңа зерттеу деп бағалаймыз.

Ұсынылып отырған ғылыми жұмыстың мазмұнына сәйкес зерттеу нәтижелері Скопус базасында тіркелген ғылыми журналдарда, Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитетінің тізіміндегі журналдарда, халықаралық ғылыми конференция материалдарында жарияланған.

Жоғарыда айтылған ғылыми негіздемелерді ескере отырып, диссертациялық жұмысқа берілетін ғылыми қорытынды: Шуриева Айслу Бауржановнаның «Еуразия кеңістігіндегі топонимдік аңыздар мен әпсаналар» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы «8D02304 – Филология» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін қойылатын талаптарға толықтай сәйкес келеді. Шуриева Айслу Бауржановнаға «8D02304 – Филология» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін беру лайық деп есептейміз.

Шетелдік ғылыми кеңесші,
Анкара Хаджи Байрам
Вели университетінің профессоры, PhD

Анкара, Түркия
28.04.2025

Наджие Йылдыз

